

Załącznik nr 1

AUTOREFERAT

PRZEDSTAWIAJĄCY OPIS DOROBKU I OSIĄGNIĘĆ NAUKOWYCH

dr Katarzyna Przybyła

Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu

Katedra Gospodarki Przestrzennej

Wrocław, 01.03.2019

Spis treści

1. Posiadane dyplomy i stopnie naukowe.....	3
2. Informacje o przebiegu pracy zawodowej.....	3
3. Liczba i kategorie publikacji naukowych.....	4
4. Wykazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2016 r. poz. 882 ze zm. w Dz. U. z 2016 r. poz. 1311).....	7
4.1. Prezentacja cyklu.....	7
5. Omówienie pozostałych osiągnięć.....	24
5.1. Udział w konferencjach.....	24
5.2. Projekty badawcze.....	24
5.3. Umiejdzynarodowienie, staż zagraniczny.....	25
5.4. Współpraca z instytucjami naukowymi oraz z podmiotami zewnętrznymi.....	25
5.5. Nagrody.....	26
6. Wybrane informacje o działalności dydaktycznej, organizatorskiej, popularyzatorskiej..	27
6.1. Działalność dydaktyczna.....	27
6.2. Działalność organizatorska	27
6.3. Działalność popularyzatorska.....	28
Spis literatury.....	29

1. Posiadane dyplomy i stopnie naukowe

1995 r. – dyplom ukończenia szkoły średniej: Liceum Ekonomiczne w Jeleniej Górze, specjalność „rachunkowość”

1995-2000 – studia na Wydziale Gospodarki Regionalnej i Turystyki Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, specjalność „bankowość i ubezpieczenia”

2000 – uzyskanie tytułu magistra i dyplom ukończenia Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu na podstawie obronionej pracy magisterskiej pt.: „Ocena szkodowości ubezpieczeń komunikacyjnych na przykładzie inspektoratu Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń S.A. w Jeleniej Górze”

2009 – uzyskanie tytułu doktora nauk ekonomicznych w zakresie ekonomii na podstawie przedstawionej rozprawy doktorskiej pt.: „Wpływ Specjalnych Stref Ekonomicznych na kształtowanie się bazy ekonomicznej miast na przykładzie Dolnego Śląska” (Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Wydział Gospodarki Regionalnej i Turystyki, obecnie: Wydział Ekonomii, Zarządzania i Turystyki, promotor: dr hab. Ryszard Broł, prof. nadzw. UE, recenzenci: prof. dr hab. Krystian Heffner, dr hab. Stanisław Korenik, prof. nadzw. UE)

2. Informacje o przebiegu pracy zawodowej

2000-2004 – asystent w Kolegium Karkonoskim Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej

2009-2011 – asystent w Katedrze Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu

Od 2011 r. adiunkt w Katedrze Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu

Informacje dodatkowe:

Moje wykształcenie i praca pierwotnie związana była z kierunkiem finansów, bankowości, ubezpieczeń i rachunkowości. Pracę w Kolegium Karkonoskim PWSZ łączyłam z prowadzeniem zajęć na Studiach Podyplomowych „Przedsiębiorczość” przeznaczonych dla nauczycieli, organizowanych przez DODN we Wrocławiu. W kolejnych latach byłam pracownikiem Starostwa Powiatowego w Jeleniej Górze (podinspektorem ds. księgowości syntetycznej i analitycznej w Wydziale Finansów), potem nauczycielem w Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 2 w Jeleniej Górze oraz Zespole Szkół Licealnych i Zawodowych nr 1 w Jeleniej Górze. Prowadziłam też szkolenia „Mały Biznes” organizowane przez

Wielkopolską Akademię Nauki i Rozwoju. W tym okresie decyzją Dolnośląskiego Kuratora Oświaty uzyskałam kwalifikacje pedagogiczne, przydatne również w aktualnie wykonywanej pracy.

Moje zainteresowania naukowo – badawcze koncentrowały się początkowo wokół tematyki specjalnych stref ekonomicznych, szczególnie w kontekście wpływu wywieranego przez nie na gospodarkę miejską. Potem ewoluowały w kierunku szerszych zainteresowań przekształceniami zachodzącymi w polskich miastach. Interesowało mnie, jak funkcjonują ośrodki miejskie w warunkach dynamicznie zmieniającego się otoczenia, w tym instytucyjno-prawnego. Prowadzone przeze mnie badania uzupełniają się w różnych płaszczyznach. Odnoszę się w nich do wybranych aspektów interesujących mnie obszarów badawczych w Polsce oraz w kontekście międzynarodowym. Prace publikuję zarówno w języku polskim jak i angielskim, co zwiększa siłę ich oddziaływania. Potrafię pracować samodzielnie, kompleksowo realizując zaplanowane badania jak i w zespołach badawczych, w tym interdyscyplinarnych.

3. Liczba i kategorie publikacji naukowych

W latach 2009-2019, po doktoracie, opublikowałam 58 publikacji w recenzowanych czasopismach. Ok. 50% stanowią artykuły, których jestem jedyną autorką.

Wykonana przez bibliotekę Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu ocena bibliometryczna moich publikacji wygląda następująco:

Łączna suma punktów wynosi – **493**.

1. Liczba publikacji wyróżnionych w JCR wynosi **6**, suma punktów – **105**.
2. Liczba publikacji w czasopismach nieposiadających współczynnika IF wynosi **38**, suma punktów – **277**.
3. Liczba referatów w recenzowanych materiałach konferencyjnych indeksowanych w bazie Web of Science wynosi **6**, suma punktów – **85**.
4. Sumaryczny wskaźnik Impact Factor (IF) wynosi **7,684**.
5. Liczba monografii i rozdziałów w monografiach książkowych wynosi **5**, suma punktów – **26**.
6. W dorobku naukowym znajdują się **2** publikacje niepunktowane (rozdziały w książkach).
7. Liczba referatów z konferencji i komunikatów zjazdowych wynosi **2**.

8. Liczba cytowań w bazie Web of Science (wg opcji All Databases), stan na dzień 12 marca 2019 r., wynosi **29**, bez autocytowań – **21**.
9. Indeks Hirscha w bazie Web of Science wynosi **3**.
10. Liczba cytowań w bazie Scopus, stan na dzień 12 marca 2019 r., wynosi **35**, bez autocytowań – **31**.
11. Indeks Hirscha w bazie Scopus wynosi **3**.

Publikowałam w następujących wydawnictwach zagranicznych:

- Academic Journals,
- Hindawi,
- IOP Conference Series, w tym 1 pozycja włączona w zasoby Thomson Reuters ISI Web of Science (WOS),
- MDPI,
- Správa Krkonošského Národního Parku,
- Springer Verlag,
- Taylor & Francis;
- Wydawnictwo Uniwersytetu Hradec Králové, w tym 5 pozycji włączonych w zasoby Thomson Reuters ISI Web of Science (WOS),

oraz krajowych:

- Instytutu Badań Rynku, Konsumpcji i Koniunktur,
- Instytutu Organizacji i Zarządzania w Przemysle "ORGMASZ",
- Stowarzyszenia na Rzecz Promocji Dolnego Śląska,
- Wydawnictwie Komisji Technicznej Infrastruktury Wsi PAN w Krakowie,
- Wydawnictwie Politechniki Poznańskiej,
- Wydawnictwie Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego o. Wrocław,
- Wydawnictwie Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach,
- Wydawnictwie Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu,
- Wydawnictwie Uniwersytetu Łódzkiego,
- Wydawnictwie Uniwersytetu Opolskiego,
- Wydawnictwie Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu,
- Wydawnictwie Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu,
- Wydawnictwie Uniwersytetu Szczecińskiego,
- Wydawnictwie Uniwersytetu w Białymstoku,
- Wydawnictwie Wyższej Szkoły Bankowej we Wrocławiu.

Moje artykuły ukazywały się w pracach zagranicznych takich jak m.in.:

- Hradec Economic Days: Double-blind peer reviewed proceedings of the International Scientific Conference "Hradec Economic Days" - pozycje włączone w zasoby Web of Science (Conference Proceedings Citation Index),
- Journal of Economic Issues, ISSN 0021-3624, część A listy MNiSW,
- Journal of Healthcare Engineering, ISSN 2040-2295, część A listy MNiSW,
- Materials Science and Engineering - pozycje włączone w zasoby Web of Science (Conference Proceedings Citation Index),
- Polish Journal of Environmental Studies, ISSN 2040-2295, część A listy MNiSW,
- Sustainability, ISSN 2071-1050, część A listy MNiSW,
- Economic Research-Ekonomska Istraživanja, ISSN1331-677X, część A listy MNiSW (w druku).

Moje artykuły ukazywały się w pracach krajowych takich jak m.in.:

- Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstwa, ISSN 0860-6846,
- Handel Wewnętrzny, ISSN 0438-5403,
- Infrastruktura i Ekologia Terenów Wiejskich, ISSN 1732-5587,
- Journal of Agribusiness and Rural Development, ISSN 1899-5241,
- Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, ISSN 1899-3192,
- Przegląd Zachodniopomorski, ISSN 0552-4245,
- Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego, ISSN 2080-4881,
- Studia Miejskie, ISSN 2082-4793,
- Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego Ekonomiczne Problemy Turystyki, ISSN 1644-0501,
- Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego Ekonomiczne Problemy Usług, ISSN 1640-6818.

Po doktoracie opublikowałam monografię naukową: Wpływ specjalnych stref ekonomicznych na kształtowanie się bazy ekonomicznej miast / Katarzyna Przybyła. 294 s. : il. ; Wrocław : Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu, cop. 2010, jest ona zwieńczeniem moich wieloletnich zainteresowań zawartą w niej tematyką; poszerzona

wiedza i otrzymane wyniki były pomocne w dalszym rozwoju naukowym i pracy dydaktycznej.

Obecnie (październik 2018) ukazała się recenzowana książka popularno-naukowa: *Samorząd XXI wieku. Problemy, trendy, rozwiązania*. Kachniarz M., Raczyński R. (red.), Wyd. Siedmiogród, Wrocław 2018, której jestem współautorką. Książka okazała się sukcesem komercyjnym, do dnia dzisiejszego sprzedano ponad 1800 egzemplarzy.

4. Wykazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2016 r. poz. 882 ze zm. w Dz. U. z 2016 r. poz. 1311)

4.1. Prezentacja cyklu

Jako cykl publikacji powiązanych tematycznie na temat:

Trajektorie zmian wybranych funkcji społeczno-gospodarczych dużych miast w Polsce

przedstawiam prace:

1. **The Impact of Administrative Reform on Labour Market Transformations in Large Polish Cities** / Katarzyna Przybyła, Marian Kachniarz and Maria Hełdak. // *Sustainability*; ISSN 2071-1050; 2018; Vol. 10, Issue 8, Article number 2860, s. 1-15 ; DOI:10.3390/su10082860; 2018. (lista A, 20 pkt, IF 2,075);
2. **The Impact of Administrative Reform on the Central Functions of Larger Polish Cities** / Katarzyna Przybyła, Marian Kachniarz. // *Journal of Economic Issues*; ISSN 0021-3624; 2017; Vol. 51 Issue 3 s. 843-862 ; DOI: 10.1080/00213624.2017.1359053; 2017. (lista A, 20 pkt, IF 0,580);
3. **Transformations and the Level of Tourist Function Development in Polish Voivodeship Capital Cities** / Katarzyna Przybyła, Alina Kulczyk-Dynowska. // *Sustainability*; ISSN 2071-1050; 2018; Vol. 10, Issue 6, 2095, s. 1-16 ; DOI: 10.3390/su10062095; 2018. (lista A, 20 pkt, IF 2,075);
4. **The impact of changes in administrative status on the tourist functions of cities: a case study from Poland** / Katarzyna Przybyła, Marian Kachniarz, Alina Kulczyk-Dynowska, David Ramsey. // *Economic Research-Ekonomska Istraživanja*; ISSN1331-

677X /w druku, po akceptacji, DOI: 10.1080 / 1331677X.2018.1559072. (lista A, 15 pkt, IF 1.137);

5. **Structural transformations of economic functions of Warsaw** / Katarzyna Przybyła. // Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. Local and regional economy in theory and practice / red. Małgorzata Markowska, Beata Bal-Domańska, Andrzej Raszkowski; ISSN 1899-3192 [p]; ISSN 2392-0041 [e]; ISBN 978-83-7695-661-9; 2017; nr 476, s. 70-77, tab.; DOI: 10.15611/pn.2017.476.06; 2017. (lista B, 10 pkt);
6. **Przekształcenia bazy ekonomicznej Wrocławia** / Katarzyna Przybyła, Eleonora Gonda-Soroczyńska. // Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. Gospodarka przestrzenna. Uwarunkowania ekonomiczne, prawne i samorządowe / red. Jacek Potocki, Jerzy Ładysz.; ISSN 1899-3192; ISBN 978-83-7695-347-2; 2013; nr 320, s. 137-144.; 2013. (lista B, 10 pkt);;
7. **Quality of life in the regional capitals of Poland** / Katarzyna Przybyła, Alina Kulczyk-Dynowska, Marian Kachniarz. // Journal of Economic Issues; ISSN 0021-3624; 2014; Vol. 48 Issue 1 s. 181-196 ; DOI: 10.2753/JEI0021-3624480109; 2014. (lista A, 20 pkt, IF 0,580);
8. **Zmiany poziomu życia w Wałbrzychu na tle większych miast Dolnego Śląska** / Katarzyna Przybyła // Studia Miejskie; ISSN 2082-4793; 2015; T. 19 s. 121-129, il. tab.; 2015. (lista B, 10 pkt);
9. **Poziom rozwoju infrastruktury technicznej w miastach wojewódzkich Polski** / Katarzyna Przybyła. // Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. Problemy rozwoju regionalnego i lokalnego / red. nauk. Elżbieta Sobczak, Beata Bal-Domańska, Marek Obrębalski; ISSN 1899-3192 [p]; ISSN 2392-0041 [e]; ISBN 978-83-7695-456-1; 2014; nr 331, s. 106-115.; 2014. (lista B, 10 pkt);
10. **Aktywność inwestycyjna polskich miast wojewódzkich** / Katarzyna Przybyła. // Studia i Prace WNEIZ US. Gospodarka regionalna i międzynarodowa T.2; ISSN 2450-7733; 2016; nr 46/2, s.105-116, il. tab., DOI : 10.18276/sip.2016.46/2-09; 2016. (lista B, 9 pkt).

Przedstawiony powyżej cykl artykułów jest efektem mojego zainteresowania przebiegiem strukturalnych zmian społeczno-gospodarczych w dużych miastach polskich, W szczególności interesował mnie wpływ transformacji gospodarczej i procesów rozwoju po akcesji do Unii Europejskiej, oraz skutki reformy wojewódzkiej (zachowanie bądź utrata funkcji stolicy województwa).

Poniżej omawiam publikacje wchodzące w skład wyżej wymienionego cyklu powiązanego tematycznie. Zestawienie sporządzone jest w według pytań badawczych. Taki układ pozwala zobaczyć mój długookresowy program badawczy polegający na diagnozie stanu i poziomu zróżnicowań, ocenie zachodzących zmian wybranych funkcji społeczno-gospodarczych oraz poszukiwaniu rozwiązań dla dostrzeżonych problemów rozwojowych dużych miast polskich. Do ich grona, na podstawie kryterium administracyjnego oraz często przyjmowanych klasyfikacji typologicznych (por. Broł R., Maj M., Strahl D., Metody typologii miast, Wyd. AE we Wrocławiu, Wrocław 1990, s. 35) zaliczam przede wszystkim obecne stolice regionalne, grupa ta w wybranych badaniach poszerzana jest też o byłe miasta wojewódzkie.

Zasadniczym celem naukowym była odpowiedź na szczegółowe pytania badawcze:

1. Jakie funkcje społeczno-gospodarcze i w jakim zakresie są realizowane w badanych miastach, jakie zmiany zaszły w tym zakresie?
2. Jak duży dystans dzieli badane miasta pod względem wybranych aspektów rozwoju społeczno-gospodarczego?
3. Jakie czynniki przyczyniają się do występowania tego dystansu tj. zaobserwowanych zróżnicowań?
4. Czy reforma administracyjna przyczyniła się do zmiany trajektorii rozwojowych badanych miast i ich rangi /ich centralności/ w układzie społeczno-gospodarczym?

Prace należące do prezentowanego cyklu starają się przynieść odpowiedzi na powyższe pytania. Pomaga w tym spójna struktura tych artykułów rozpoczynająca się od uzasadnienia podejmowanego kierunku badań i przeglądu literatury przedmiotu (światowej i krajowej). W kolejnej części następuje uzasadnienie wyboru i prezentacja zastosowanych metod badawczych i wykorzystanych danych. Zasadnicza część artykułów prezentuje uzyskane wyniki badań, które przez etap ich komentowania i dyskusji, służą sformułowaniu końcowych konkluzji i wniosków.

Jak się wydaje wkładem w rozwój dyscypliny naukowej jest nowe spojrzenie na skutki reform administracyjnych - wbrew powszechnym sądom formułowanych w debacie publicznej oraz formułowanym a priori opiniom wielu naukowców wpływ ten jest zauważalny, lecz nie ma charakteru determinującego. Innymi słowy wpływ ten więc występuje, ale to nie on jest odpowiedzialny za ostateczny kształt trajektorii zmian społeczno-ekonomicznych miast. W pracach diagnozowana jest postępująca polaryzacja rozwoju, która

jednak wydaje się być konsekwencją licznych i zróżnicowanych czynników, wynikających raczej z globalnych procesów społeczno-gospodarczych niż z samej reformy administracyjnej. Mocno generalizując, można zatem pokusić się o odwrócenie często formułowanych opinii – kształt trajektorii zmian społeczno-gospodarczych w największych miastach w Polsce jest przyczyną podążających za nim reform administracyjnych – nie zaś ich skutkiem. Jak się wydaje już sam fakt obowiązującego ukształtowania podziału administracyjnego w omawianym zakresie jest w znacznej mierze konsekwencją wcześniej występujących uwarunkowań, a dalszy przebieg procesów rozwojowych – w pewien sposób ich kontynuacją. Możliwe i zauważalne są pewne korekty w tym zakresie, lecz ich wystąpienie uzależnione od pojawienia się określonych elementów. Przebieg i charakter procesów rozwojowych zachodzących w badanych polskich miastach wydaje się mieć elementy wspólne z podobnymi procesami zachodzącymi poza granicami kraju, powiela pewne schematy, wpisując się w dominujące współcześnie, polaryzacyjne formy rozwoju regionalnego.

Odpowiedź na **pierwsze** pytanie badawcze o funkcje gospodarcze i zakres ich realizacji, o znaczenie poszczególnych sektorów gospodarki znajduje się w pracach [1], [2], [3], [4], [5], [6]. Problematyka dotycząca funkcji miast oraz ich zróżnicowań przestrzennych jest szeroka i wielowątkowa, w literaturze przedmiotu zajmuje ważne miejsce. Jak piszą P. Bury, T. Markowski i J. Regulski (1993, s.17) w języku praktyki planistycznej funkcjami nazywa się działalności poszczególnych ludzi czy organizacji pogrupowane w pewne kategorie o zbliżonych cechach. Należy zauważyć, że pomiędzy poszczególnymi rodzajami funkcji i innymi elementami miasta istnieje wiele związków czy też sprzężeń zwrotnych. Z kolei J. Słodczyk (2001, s. 55) podaje, iż tradycyjnym terminem funkcje miasta określa się rolę, jaką dany ośrodek pełni w życiu społecznym i gospodarczym. Wspomniany uczyony cytuje również definicję autorstwa A. Suliborskiego, zgodnie z którą jako funkcje miasta traktować można każdą działalność społeczno – gospodarczą wykonywaną w mieście, niezależnie od jej rangi ekonomicznej i przestrzennej, rozpatrywaną zarówno z punktu widzenia tego miasta, jak i systemu osadniczego w skład którego wchodzi miasto. W tym samym kierunku będą rozważania na ten temat S. Czaji i B. Fiedora (2002, s. 16), uważają oni, że pojęcie funkcji jest nierozzerwalnie połączone z rolą jaką miasto odgrywa w przestrzeni ekonomicznej i społecznej oraz że jest to każda działalność realizowana w mieście.

Rola ośrodków stołecznych oraz pełniących przez nie funkcji poruszana jest w wielu klasycznych teoriach rozwoju regionalnego. Zagadnienie rangi miast w układzie

hierarchicznym zajmuje centralną pozycję w klasycznej koncepcji sieci osadniczej Christallera. Wynika z niej, że miasta centralne dysponują dobrami administracyjno-politycznymi, które określają ich wyższą pozycję w strukturze układu osadniczego. Te funkcje zewnętrzne przekładają się na ich większą dynamikę rozwoju (Preston R.E. 1992, s. 525). Zgodnie z omawianą teorią, poziomy hierarchiczne warunkują także siłę w dostępie do dóbr (w tym środków inwestycyjnych). Stolice państw, regionów itp. mają swoisty handicap względem innych ośrodków w swojej strefie oddziaływania.

Istotną koncepcją poruszającą kwestię funkcji miast i ich wpływu na zachodzące procesy rozwojowe jest teoria bazy ekonomicznej. Jej podstawowym założeniem jest oparcie rozwoju obszaru o funkcje egzogeniczne tzn. na działalności eksportowej. Najistotniejszym elementem stymulującym wzrost gospodarczy jest, zgodnie z koncepcją, popyt zewnętrzny na towary lub usługi wytwarzane na danym obszarze. Firmy i sektory gospodarcze produkujące na eksport tworzą tzw. bazę ekonomiczną regionu, czy też bazę ekonomiczną miasta. Rozwój tej bazy zapewnia efekty mnożnikowe w postaci rozwinięcia się pokrewnych sektorów, podwykonawców oraz rynku usług lokalnych i regionalnych (Grosse T. G., 2002, s. 26). Teoria bazy ekonomicznej podkreśla także rolę funkcji administracyjnych, szczególnie na wyższych poziomach hierarchicznych. Zaliczane są one do egzogenicznych składników gospodarki miejskiej, stanowiąc element bazy ekonomicznej kształtującej pozycję miasta wobec otoczenia, przez co warunkują jego potencjał rozwojowy (North D.C. 1955, s. 245). Prace przedstawione w cyklu, a odpowiadające na pierwsze pytanie badawcze, nawiązują do wzmiankowanych koncepcji rozwoju regionalnego, oparte są o wielokierunkowe badania zatrudnienia w poszczególnych sektorach gospodarki badanych miast.

Badania zmian zachodzących w strukturze rynku pracy wybranych polskich miast [1] wykazały spadające znaczenie sektora przemysłowego, przy wzroście sektora usług rynkowych. Warto zwrócić uwagę na istotne i rosnące znaczenie Usług III (sekcje M-U PKD 2007) zdominowanych przez usługi nierynkowe. W grupie stolic regionalnych ich udział byłby średnio wyższy, a ich przyrost bardziej dynamiczny niż w miastach, które status stolicy utraciły. Może to być skutkiem kumulowania się w stolicach regionalnych funkcji o charakterze centralnym (wysysaniem ich byłych miast wojewódzkich) i związanym z tym rozrostem aparatu biurowego.

O ile w największych miastach sektor usług był jedynym beneficjentem zmian w strukturze, o tyle w miastach średnich zmiany te były bardziej zrównoważone. Zyskiwały tam na znaczeniu wszystkie pozostałe, poza przemysłem, sektory.

W bardziej dogłębnych analizach wykazano także znaczenie kontekstu regionalnego. Przykładem jest swoisty proces reagraryzacji miast we wschodnich regionach, w których rolnictwo i leśnictwo ma relatywnie duże znaczenie w strukturze gospodarki.

W analizie funkcji centralnych miast [2], zgodnie z poglądami zawartymi w literaturze przedmiotu (Obrębalski 1989; Poon 1997; Strahl 2006,) skoncentrowano się na sektorach i sekcjach usługowych badanych miejscowości. Sporządzono swoisty ranking badanych miast wg. zakresu realizacji tych funkcji w 1998 r. i 15 lat później. Zauważyć można, że czołówka zestawienia nie ulega istotnym zmianom. Zakres realizowanych funkcji centralnych przez Katowice, Warszawę, Rzeszów, Krosno, Opole, Poznań i Olsztyn, z różną dynamiką ale poszerza się. Na uwagę zasługuje mocna pozycja Katowic, które w obu przedziałach czasowych urastają do najbardziej centralnego miasta w Polsce. Zaskakująca jest dominacja stolicy konurbacji śląskiej, która jest co prawda największym zespołem miejskim w Polsce (ok. 3 miliony mieszkańców), ale mającym jednak charakter policentryczny. Katowice dystansują centralne miasto monocentrycznej w swym charakterze i stołecznej aglomeracji warszawskiej. Wydaje się to paradoksem ale pogłębiona analiza tego zjawiska pozwala nam na wyjaśnienie jego przyczyn. Otóż konstrukcja wskaźnika określa relację funkcji centralnych względem swego otoczenia. A to jest zupełnie inne na Śląsku (Katowice) niż na Mazowszu (Warszawa). Przemysłowy charakter konurbacji górnośląskiej powoduje, że w otoczeniu Katowic dominuje przede wszystkim funkcja produkcyjna. Uwypukla to rolę Katowic jako centralnego ośrodka usługowego z dużo mniejszą rolą przemysłu w swej strukturze zatrudnienia. Mamy tu więc efekt funkcjonalnego „oderwania” miasta od swego otoczenia. Inna nieco sytuacja występuje w otoczeniu Warszawy. Tu zarówno w miastach tej aglomeracji, jak i na terenie rozwijających się suburbiów, wyraźnie dominuje funkcja usługowa – podobnie jak i w samej Warszawie. Otoczenie więc stolicy dużo słabiej kontrastuje funkcjonalnie z jej centrum.

Również końcówka zestawienia nie ulega zasadniczym zmianom. Z dziesięciu ostatnich w rankingu dla 1998 r. miast tylko dwa – Płock i Częstochowa – nieznacznie poprawiają swoją pozycję. Dla pozostałych zakres realizowanych funkcji centralnych, z różną dynamiką spada. Wyraźnie obserwowanym efektem jest pogorszenie wskaźników i wzmocnienie pozycji outsiderów miast należących do obecnego województwa mazowieckiego. Wyjątkiem jest wspomniany już Płock, który jest największym ośrodkiem przemysłu petrochemicznego w Polsce. Wynikająca stąd siła nabywcza gospodarstw domowych pozwoliła na wytworzenie się ośrodka usługowego i uniknięcia casusu pozostałych miast mazowieckich takich jak

Ostrołęka, Ciechanów, Siedlce, Skierniewice czy Radom. Ośrodki te wyraźnie znajdują się w coraz większym cieniu, dynamicznie rozwijającej się aglomeracji warszawskiej. Jedynym miastem rozdzielającym tę końcową stawkę jest Wałbrzych - spektakularny przykład strukturalnych problemów po likwidacji dominującej gałęzi przemysłu (wydobycie i przetwórstwo węgla kamiennego). Widać tutaj korelację z badaniami odnośnie poziomu życia mieszkańców [8].

Analiza wykonana w pracach [3] i [4] wykazała, że za wyjątkiem Gorzowa Wielkopolskiego polskie miasta wojewódzkie pozostawały ośrodkami polifunkcyjnymi, z dominującą rolą różnego rodzaju usług. Warto zwrócić uwagę, że potwierdza się stosunkowo niewielkie znaczenie sektora przemysłowego, który istotne znaczenie dla miastotwórczej części gospodarki miał jedynie właśnie w Gorzowie Wielkopolskim. W grupie miast które utraciły status stolicy regionu sytuacja pod tym względem była znacznie bardziej zróżnicowana, obok miast które były stricte ośrodkami przemysłowymi (Bielsko-Biała, Krosno, Włocławek) obecne były miasta realizujące model rozwojowy oparty o szeroki wachlarz usług (Łomża, Słupsk, Zamość). Spostrzeżenie to koresponduje z wynikami innych badań [1]. Zauważyć można, że mierzone WNP liczebności grup egzogenicznych w 35 z 49 miast zwiększyły się, najbardziej bo ponad 3 krotnie w Toruniu (czemu towarzyszyły bardzo istotne przekształcenia struktury funkcjonalnej tego miasta), czy w Bielsko-Białej (prawie 3 krotnie). Stwierdzić należy, że spadek liczebności tej grupy dotknął 13 byłych miast wojewódzkich (Ciechanów, Częstochowa, Koszalin, Krosno, Leszno, Ostrołęka, Płock, Przemyśl, Radom, Sieradz, Skierniewice, Słupsk, Tarnów) i tylko jedną aktualną stolicę regionalną – Zieloną Górę. Liczebność grupy miastotwórczej tego miasta spadła, stanowiła tylko 86% wielkości właściwej dla 2005 r.

Potwierdzenia spostrzeżeń z prac [1], [2], [3], [4] dostarczają wyniki badań zaprezentowane w artykułach [5], [6]. Zarówno we Wrocławiu jak i Warszawie spadało znaczenie wypieranej na przedmieścia funkcji przemysłowej, przy rozwoju rynku usług i zwiększającej się, szczególnie po 2004 r. liczebności grup egzogenicznych miast. Istotne znaczenie dla gospodarek miast miały dziedziny związane usługami finansowymi, obsługą rynku nieruchomości oraz nauką, transportem i komunikacją. Funkcja polityczno – administracyjna obecna była w strukturze ich gospodarek, lecz nie wywierała dominującego wpływu.

Pytanie **drugie** o dystans dzielący miasta pod względem wybranych aspektów rozwoju społeczno-gospodarczego jak i pytanie **trzecie** o jego przyczyny znajduje odpowiedź w pracach [1], [2], [3], [4], [7], [8], [9] i [10]. Pytania te są równocześnie pytaniami o

zróznicowania w zakresie realizacji funkcji endogenicznych w badanych miastach i ich przyczyny. Odpowiedź na nie znaleźć można znaleźć w pracach [7] i [8]. Do endogenicznych działań gospodarki miasta, obsługujących głównie jego mieszkańców, zaliczyć m.in. można transport miejski, oświatę, ochronę zdrowia i opiekę społeczną, gospodarkę mieszkaniową i komunalną, a w pewnej mierze również administrację czy budownictwo (Słodczyk J. 2001, s. 19, 28, 100). Poziom warunków życia w mieście można utożsamiać z poziomem rozwoju jego funkcji endogenicznych (Brol R., Maj M., Strahl D. 1990, s. 94). Wyniki prac pokazują, że poziom życia mieszkańców poszczególnych miast, a tym samym zakres realizacji funkcji endogenicznych znacznie się różni. Badanie opisane w pracy nr [7] przeprowadzono dla 18 miast wojewódzkich. Najlepszy poziom badanego zjawiska zaobserwowano w Krakowie, najgorszy zaś w Bydgoszczy, gdzie wyniósł 49,9% wielkości właściwej dla Krakowa. W pracy, na podstawie dwóch parametrów miernika taksonomicznego, tj. średniej arytmetycznej i odchylenia standardowego wyodrębniono trzy grupy miast (A, B, C) cechujące się podobnym poziomem warunków życia ludności. W klasie A, do której zakwalifikowano gminy o najwyższym poziomie rozwoju badanego zjawiska, znalazły się trzy jednostki: Kraków, Warszawa i Wrocław. Najlicniejsza grupa miast została zakwalifikowana do klasy B, obejmującej jednostki o przeciętnym poziomie rozwoju. Do grupy należą: Poznań, Rzeszów, Opole, Gdańsk, Kielce, Lublin, Olsztyn, Katowice, Białystok, Szczecin, Zielona Góra, Łódź i Gorzów Wielkopolski. W klasie C, do której zakwalifikowano gminy o niższym poziomie rozwoju, znalazły się dwa miasta: Toruń i Bydgoszcz. Podkreślić warto, że miasta te znacznie odbiegają, pod względem mierzonego określonymi w pracy [7] cechami poziomu życia, od miast będących w czołówce zestawienia.

Co ciekawe, również dystans pomiędzy miastami w wybranych przypadkach się zwiększa. Badanie opisane w pracy nr [8] pokazuje, że nie tylko na tle dominującego w woj. dolnośląskim Wrocławia, ale również stanu wyjściowego z 2002 r. słaba i tak pozycja Wałbrzycha uległa dalszemu pogorszeniu.

Rozwój kompleksowych badań i pozycjonowania miast europejskich pod względem jakości życia nastąpił w pierwszej dekadzie obecnego wieku. W Polsce, badania te ciągle mają charakter rozproszony – stanowią zwykle inicjatywę pojedynczych miast bez szerszego odniesienia do sytuacji w innych ośrodkach. Tym bardziej brakowało pogłębionej analizy czynników zróznicowania jakości życia i roli jaką w tym względzie pełnią uwarunkowania instytucjonalne. Prezentowane badania miały przyczynić się do wypełnienia tej luki. Wyniki badań wskazują na dużą rolę czynników instytucjonalnych i polityk publicznych w

kształtowaniu jakości życia w poszczególnych miastach. W wielu przypadkach mają one wpływ na korygowanie procesów rozwoju i jakości życia, istnieją jednak i takie sytuacje, w których nawet procesy te determinują. Uwidacznia się to szczególnie w sytuacjach, gdzie podobne uwarunkowania społeczno-gospodarcze miast skutkują odmiennymi trajektoriami ich rozwoju. Dodatkowo przeprowadzone w pracy [7] badanie wykazało, że nie ma istotnej zależności między określaną liczbą mieszkańców wielkością stolicy regionalnej a jej rozwojem w zakresie poziomu życia mieszkańców. Nie jest to więc element kształtujący zaobserwowane zróżnicowania.

Również w zakresie mierzonych miarą Braya-Curtisa zmian zachodzących w strukturach rynków pracy badanych miast widoczne jest znaczne zróżnicowanie [1]. Jednocześnie warto zauważyć, że w zasadniczej większości miasta te charakteryzowały się wyższą wartością miary Braya-Curtisa, a co za tym idzie bardziej dynamicznymi przekształceniami struktur rynków pracy, niż wartość średnia właściwa dla całego kraju, która wyniosła 0,037. Jedynie 7 z 46 badanych miast cechowały się wartością niższą od wielkości właściwej dla Polski.

Można pokusić się o stwierdzenie pewnych prawidłowości w rozkładzie przestrzennym wskazanej w pracy [1] grup miast o największych przemianach. W części miast położonych na wschodzie Polski, zazwyczaj słabiej rozwiniętych, zaobserwowano duże zmiany w strukturze zatrudnienia, co może być powodowane funduszami unijnymi skierowanymi na rozwój tej części kraju. Miasta zazwyczaj w sposób zróżnicowany wykorzystują swoje szanse, stąd takie zróżnicowanie w tej grupie miast. Obiekty badawcze bez znaczących przemian położone są na południu oraz na zachodzie Polski. Tutaj dynamiczne przemiany w strukturze zatrudnienia miały miejsce w latach 90-tych i były efektem transformacji systemowej, po wejściu w struktury Unii Europejskiej obserwowane zmiany są już stosunkowo niewielkie, miasta te rzeczywiście uzyskały pewien poziom rozwoju i mają wystarczającą zdolność do realizacji rozszerzonych funkcji.

Przedstawione w pracy nr [2] „The Impact of Administrative Reform on the Central Functions of Larger Polish Cities” badania potwierdziły narastające zróżnicowanie, zachodzenie procesów polaryzacyjnych. Dla grupy 49 badanych miast przeanalizowano zmiany globalnego skorygowanego wskaźnika centralności miast. Wzrost wartości wskaźnika nastąpił w 24 obiektach badawczych, spadek w 25. W przypadku skorygowanego wskaźnika centralności miast dla usług nierynkowych wzrost wartości wskaźnika objął 34 miasta, jego spadek 15. Badanie wykazało, że ma to związek z m.in. czynnikami instytucjonalnymi, w tym

reformą administracyjną kraju, zmiana ta spowodowała skupienie potencjału administracyjnego w nowych centrach regionu z jednoczesnym wymyciem tych wartości z miast, które zostały funkcji wojewódzkich pozbawione. Warto niewątpliwie podkreślić, że również inne, niepowiązane bezpośrednio z reformą czynniki przyczynić się mogły do odmiennej trajektorii rozwojowej miast, szerzej zostanie to scharakteryzowane w odpowiedzi na 4 pytanie badawcze.

Również badania przedstawione w pracy [3] pokazują zróżnicowanie w przebiegu procesów gospodarczych w badanych miastach. W artykule „Transformations and the Level of Tourist Function Development in Polish Voivodeship Capital Cities” postawiono hipotezę, że zakres realizacji funkcji turystycznych w 18 badanych miastach wojewódzkich zwiększa się. Badanie przeprowadzono dla tego samego zbioru cech dla 2005 r. i 2015 r. Możliwe stało się więc określenie zmian mierzonego miarą syntetyczną poziomu działalności turystycznej, czyli określenie jak rozwijały się w omawianej dziedzinie badane ośrodki. Weryfikowana hipoteza jedynie częściowo zyskała potwierdzenie. W zdecydowanej większości miast wojewódzkich (15 z 18) zakres działalności turystycznej się rozszerzył, choć warto podkreślić zdecydowanie różnorodną dynamikę tego zjawiska. Jednak w trzech miastach: Olsztynie, Gorzowie Wielkopolskim, Zielonej Górze, z różnych przyczyn, można mówić o ograniczeniu działalności lub stagnacji w tej dziedzinie. Badanie prezentowane w pracy „The impact of changes in administrative status on the tourist functions of cities: a case study from Poland” [4], wykonane zostało dla grupy 49 miast, jest rozwinięciem wcześniejszych badań o kwestię oceny trajektorii zmian w zależności od statusu administracyjnego miast (omówioną w 4 pytaniu badawczym). Również i w tym przypadku badanie wykazało, że mierzony bezwzorcową miarą syntetyczną poziom realizacji funkcji turystycznej w badanych miastach znacznie się różnił. W 2005 r. w najniższym pod tym względem Sieradzu stanowił on 16,4% wielkości właściwej dla najlepszego Krakowa. W 2016 r. najgorszą pozycję w utworzonym rankingu zajął również Sieradz, wartość obliczonej dla niego miary stanowi zaledwie 9,4% wielkości właściwej dla Krakowa pozostającego liderem zestawienia. W zdecydowanej większości miast (w 39 na 49 badanych miast) zakres działalności turystycznej, w latach 2005-2016 uległ rozszerzeniu, choć znowu warto podkreślić zdecydowanie różnorodną dynamikę tego zjawiska (co zastanawia szczególnie w przypadku miast o zbliżonym potencjale w tym zakresie). Niewątpliwie istotną przyczyną zaobserwowanych zróżnicowań może być odmiennosc w zakresie posiadanych przez miasta

endogenicznych czynników rozwoju, ale również w dużej mierze zaangażowanie i kreatywność władz lokalnych.

W pracy [9] „Poziom rozwoju infrastruktury technicznej w miastach wojewódzkich Polski” na podstawie grupy 19 cech charakteryzujących infrastrukturę techniczną badanych miast zbudowano bezwzorcową miarę syntetyczną mierzącą poziom rozwoju ich infrastruktury technicznej. Można zauważyć, że mierzony syntetycznym miernikiem poziom rozwoju infrastruktury technicznej poszczególnych miast znacznie się różni. Najwyższy poziom badanego zjawiska zaobserwowano w Warszawie (wartość miernika 0,697), najniższy zaś w Olsztynie, gdzie wyniósł odpowiednio 73,3% wielkości właściwej dla stolicy Polski. Wyodrębniono cztery grupy typologiczne miast (A, B, C, D) cechujące się określonym (od najwyższego do najniższego) poziomem rozwoju przedmiotu badań. Uzyskane rezultaty wskazują, że w 2011 r. wśród miast posiadających najwyższy poziom rozwoju infrastruktury znalazły się trzy jednostki klasy A o cechach aglomeracji: Warszawa, Wrocław i Katowice. Z badań wynika, że zdecydowanie dominującą grupę miast pod względem zagospodarowania w infrastrukturę techniczną stanowią jednostki klasy B oraz C. Miasta te łącznie absorbują ok 67% badanych obiektów. W grupie B odnajdujemy pozostałe aglomeracje tj. Poznań, Łódź oraz Kraków. Najniższy poziom zagospodarowania infrastrukturalnego reprezentują Gorzów Wielkopolski, Szczecin i Olsztyn. Jak się wydaje, ma to związek z wieloletnim niedoinwestowaniem obszarów tzw. Ziemi Odzyskanych. Fakt ten potwierdza klasyfikacja miast wojewódzkich zaliczonych do grupy C, które oprócz Kielc posiadają podobną lokalizację. Wynika z tego, że aktualny poziom rozwoju infrastruktury technicznej jest jeszcze swoistym następstwem odziedziczonej po II Wojnie Światowej struktury zainwestowania.

Wyniki badań zaprezentowanych w pracy [9] pozwalają dodatkowo stwierdzić, że istnieje umiarkowana, dodatnia zależność pomiędzy wielkością badanych miast, a poziom zagospodarowania infrastrukturalnego. Tak więc większe (liczące więcej mieszkańców) miasta cechują się wyższym jego poziomem.

Przypuszczać można, że ze względu na zachodzące procesy rozwojowe powiązane między innymi z absorpcją funduszy unijnych, poziom rozwoju infrastruktury będzie się podnosił. Dyskusyjnym jednak pozostaje, czy dystans dzielący miasta poszczególnych klas będzie narastał, czy też się zmniejszał. Na kwestię tą pewne światło rzuca badanie opisane w kolejnej pracy [10]. Jego celem była próba określenia i porównania poziomu aktywności inwestycyjnej miast wojewódzkich Polski (w zakresie inwestycji publicznych).

W ostatnich 15 latach nastąpiła decentralizacja zarządzania i finansowania procesów rozwojowych. W wyniku tego samorzady terytorialne stały się beneficjentem znacznej części środków pomocowych. Korzystanie z tej pomocy miało charakter rywalizacyjny, samorzady - w tym badane miasta - konkurowały o środki, zapewniając przy tym odpowiedni wkład własny. Skuteczność w pozyskiwaniu środków wiązała się zatem zarówno z jakością prowadzonej przez poszczególne miasta polityki rozwoju jak i koniecznością dostosowania do niej polityki finansowej. W efekcie powstał zróżnicowany obraz aktywności samorządów a prezentowane badania [10] są z próbą jego zdiagnozowania.

Na podstawie grupy cech diagnostycznych (wydatki inwestycyjne gmin w przeliczeniu na mieszkańca, wydatki inwestycyjne gmin w relacji do gminnych wydatków ogółem, wydatki inwestycyjne gmin w relacji do dochodów własnych oraz wydatki inwestycyjne na 1 km²) skonstruowano taksonomiczne miary syntetyczne dla badanych miast.

Już wstępna analiza wartości cech zgromadzonych do badania pozawała stwierdzić, że wielkość inwestycji samorządowych w miastach wojewódzkich znacznie się różni. Tak więc wartość wydatków inwestycyjnych przypadających na mieszkańca w Gorzowie Wlkp. stanowi niecałe 40,3% wielkości właściwej dla Torunia. Wartość wydatków inwestycyjnych przypadających na 1 km² w Warszawie jest niemalże pięciokrotnie większa niż w Gorzowie Wlkp.. Stosunek wydatków inwestycyjnych do wydatków ogółem dla Torunia wynosi 31,5%, a dla Gorzowa Wlkp. jedynie 15,6%. Wydatki inwestycyjne Torunia stanowiły 61,5% dochodów własnych tego miasta, natomiast wydatki Warszawy wyniosły tylko 22,3 % dochodów własnych.

Takie duże zróżnicowanie badanych wielkości wynikać może zarówno z polityki inwestycyjnej władz lokalnych jak i ze stopnia zamożności poszczególnych miast. Ciekawe jest to, że Warszawa, charakteryzująca się zdecydowanie najwyższym poziomem dochodów własnych cechowała się relatywnie niskimi, na tle liderów zestawienia, wydatkami inwestycyjnymi w stosunku do wydatków ogółem oraz w relacji do dochodów własnych. Zastanawia odmienna sytuacja miast wojewódzkich regionu kujawsko – pomorskiego. Toruń w trzech z czterech badanych cech jest liderem sporządzonego rankingu, Bydgoszcz wypada zdecydowanie gorzej, lokując się poniżej piętnastej pozycji w każdej z kategorii. Warto zauważyć, że różnica w dochodach własnych per capita tych miast nie jest tak zasadnicza. Sytuacja miast wojewódzkich regionu lubuskiego – drugiego województwa gdzie funkcja stolicy została podzielona na dwa ośrodki – nie jest tak zróżnicowana. Zarówno Zielona Góra jak i Gorzów Wlkp. charakteryzują wynikami poniżej przeciętnych w każdym zestawieniu.

Mierzony syntetycznym miernikiem poziom aktywności inwestycyjnej poszczególnych miast również znacznie się różni. Najlepszy poziom badanego zjawiska zaobserwowano w Toruniu (wartość miernika 0,91), najgorszy zaś w Gorzowie Wlkp., gdzie wyniósł 44,1% wielkości właściwej dla Torunia.

Miara syntetyczna pozwala zauważyć, że zamożne miasta niekoniecznie koncentrują się na działaniach inwestycyjnych, przeznaczając znaczną część swych wydatków na bieżącą konsumpcję. Jak wykazało badanie, również wielkość miasta (mierzona liczbą jego mieszkańców) nie jest czynnikiem istotnie wpływającym na wielkość aktywności inwestycyjnej. Można więc stwierdzić, że potencjał dochodowy miast w jakiejś części determinuje ich aktywność inwestycyjną, istnieją jednak wyraźne przykłady w których to polityka lokalna może te uwarunkowania zmodyfikować. Przykłady dobrego rządzenia pokazują, że wykorzystując odpowiednio szanse można przełamać bariery rozwojowe. Występują jednak także i negatywne przypadki, w których to potencjał danych jednostek jest wykorzystywany nieefektywnie. Działania władz lokalnych sprowadzają się niekiedy do bieżącego administrowania, bez prorozwojowego spojrzenia w przyszłość. Może to oczywiście wywrzeć wpływ na poziom konkurencyjności miast i oceniane w dłuższej perspektywie ich szanse rozwojowe.

Zaproponowany w badaniach sposób pomiaru aktywności inwestycyjnej miast stanowi pewien wkład w proces ewaluacji jak i kształtowania nowych polityk rozwojowych.

Krótko podsumowując stwierdzić można, że duże miasta w Polsce cechują się wysokim stopniem zróżnicowania w zakresie zachodzących w nich procesów. Przedstawione prace pozwoliły zauważyć, że istotną rolę obok czynników instytucjonalnych i polityk publicznych odgrywa zaangażowanie i jakość pracy władz lokalnych, kontekst przestrzenny, posiadane endogeniczne czynniki rozwoju, oraz kontekst historyczny.

Na pytania **czwarte**, powiązane tematycznie z reformą administracyjną, odpowiedzi należy szukać w pracach nr [1], [2] i [4]. Zmiany podziału terytorialnego w Polsce stworzyły swoiste laboratorium badawcze dla zmian społeczno-gospodarczych jakie mogą wynikać z reform administracyjnych. W szczególności jak wpływają one na procesy rozwojowe miast, które zachowały, bądź utraciły status stolicy województwa. Polska jest też dobrym obiektem do takich badań ponieważ układ osadniczy charakteryzuje się unikalnym w skali europejskiej wysokim stopniem policentryczności (ESPON Final Report 2007). Wymienione zjawiska badano zarówno pod względem jakościowym, z punktu widzenia opinii mieszkańców i decydentów, jak i ilościowym uwzględniając cechy społeczno-ekonomiczne. Tematem tym

zajmowali się m.in.: Dziemianowicz (2000), Wilk (2004), Łukomska (2011), Komorowski (2012), Krysiński (2015), Kurniewicz i Swianiewicz (2016), Kisiała (2017). Wyniki tych badań tworzą generalnie dwa różne obrazy zjawiska. Pierwszym jest duży (w subiektywnych opiniach respondentów) stopień degradacji miast, które straciły status wojewódzki. Wyniki te jednak nie zawsze znajdują potwierdzenie w analizach wskaźników społecznych i ekonomicznych. Prezentowane prace [1], [2], [4] wpisują się w nurt analiz opartych na cechach statystycznych, dotyczących obiektywnych zmian w strukturze zatrudnienia. W takim zakresie jest to pierwsze ujęcie tego tematu, które może uzupełnić prowadzone w tym względzie debaty.

W pracy [1] „The Impact of Administrative Reform on Labour Market Transformations in Large Polish Cities” zbadano dynamikę i dokonano oceny zmian zachodzących w strukturze rynku pracy byłych i obecnych polskich miast wojewódzkich. Wydaje się, że zachodzącym procesom rozwojowym powinny towarzyszyć procesy dostosowawcze zachodzące na rynku pracy. Do analizy badanych przekształceń wykorzystana została miara Braya-Curtisa. Przedmiotowe badanie umożliwiło wyodrębnienie grup miast o zbliżonym zakresie zmian w strukturze rynku pracy. Poszukiwano odpowiedzi na pytanie, czy utrzymanie bądź utrata statusu miasta wojewódzkiego powiązana jest ze skalą tych zmian.

W trakcie procedury badawczej, przy użyciu testu Manna-Whitneya weryfikacji poddano hipotezy:

H_0 : poziom zmian w strukturze zatrudnienia jest taki sam w miastach wojewódzkich i byłych wojewódzkich

H_1 : poziom zmian w strukturze zatrudnienia jest inny dla grupy miast wojewódzkich i byłych wojewódzkich.

W oparciu o przyjęty poziom istotności $\alpha = 0,05$ i wynik testu U Manna-Whitneya ($p = 0,225$), hipoteza H_0 stwierdzająca, że poziom zmian w strukturze zatrudnienia jest taki sam w miastach wojewódzkich i byłych wojewódzkich, została zweryfikowana pozytywnie. Tym bardziej przy poziomie istotności błędu $\alpha = 0,01$ nie ma podstaw do odrzucenia hipotezy zerowej. Ogólna dynamika zmian w strukturze zatrudnienia jest więc taka sama w miastach wojewódzkich i byłych wojewódzkich. Średnia wartość miary Braya-Curtisa wynosi 0,0598 dla obecnych miast wojewódzkich i 0,0602 dla drugiej grupy miast. Jednocześnie w obydwu grupach jest wyższa niż średnia właściwa dla całego kraju, która wyniosła 0,037.

W pracy [2] „The Impact of Administrative Reform on the Central Functions of Larger Polish Cities” opierając się na danych dotyczących sektora usługowego, przy wykorzystaniu dwóch mierników - wskaźnika centralności miasta i wskaźnika centralności miasta skorygowanego jego potencjałem demograficznym - dokonano identyfikacji centralnych funkcji miast jak i również analizy ich przekształceń wywołanych zmianą podziału administracyjnego Polski. Pytaniem było to, na ile fakt utraty bądź utrzymania funkcji stolicy województwa przyczynia się do zmian rangi tego ośrodka w układzie społeczno-gospodarczym.

W trakcie procedury badawczej weryfikacji poddano hipotezę, zgodnie z którą zmiany zachodzące od czasu reformy administracyjnej miały ten sam wpływ na miasta, które zostały stolicami regionalnymi i na miejscowości, które utraciły status miast wojewódzkich. Według tej hipotezy prawdopodobieństwo tego, że skorygowany wskaźnik centralności miasta rośnie, nie zależy od tego czy miasto zostało stolicą czy nie. W analizie wykorzystano test dokładny Fishera oraz test mediany. Przeprowadzona procedura pozwoliła odrzucić przyjętą hipotezę. Badanie wykazało, że istnieje bardzo istotny związek między kontynuacją funkcji stołecznej, a wzrostem wskaźnika (test dokładny Fishera, $p=1,2 \times 10^{-8}$, czyli pierwsza cyfra niezerowa się pojawia w ósmym miejscu po przecinku).

W powyższych badaniach skoncentrowano się na wszystkich sektorach i sekcjach usługowych badanych miejscowości. W dalszej części skupiono się na usługach nierynkowych. Badanie to jest o tyle ważne, że wydaje się, iż sektor usług nierynkowych, zwłaszcza administracja publiczna, jest działem szczególnie wrażliwym na przekształcenia wywołane zmianą podziału administracyjnego. Przeprowadzona analiza wykazała, iż istnieje bardzo istotny związek pomiędzy pozostawieniem stolicą, a wzrostem wskaźnika (test dokładny Fishera, $p=0,000246$). We wszystkich miastach, które nie tylko utrzymały funkcję stołeczną ale dodatkowo stały się centrami większych regionów, wskaźnik wzrósł ($7,6 \times 10^{-6}$ test mediany). W miastach, które utraciły funkcję stołeczną wskaźnik nie wskazał tak istotnej tendencji – w połowie z nich wzrósł a w połowie zmalał.

W pracy [4] „The impact of changes in administrative status on the tourist functions of cities: a case study from Poland” podjęto próbę określenia relacji między statusem miasta (utrata bądź utrzymanie funkcji stolicy województwa) a trajektorią zmian w zakresie funkcji turystycznej. Analiza różnicowań procesów rozwojowych zachodzących w zakresie funkcji turystycznej w grupie obecnych i byłych miast wojewódzkich wykonana została przy pomocy

testu Wilcozona i testu Studenta. Pozwoliła ona na zweryfikowanie, a w efekcie potwierdzenie, hipotezy o występowaniu różnic pomiędzy tymi dwoma grupami miast.

Badaniu poddano również zmiany jakie zaszły od 2005 r. do 2016 r. Wzrost wskaźnika jest wyraźny w stolicach, byłych stolicach oraz sumarycznie ($p < 0,001$ w każdym przypadku).

Średni wzrost wskaźnika jest większy w obecnych stolicach niż w byłych stolicach ($p < 0,05$).

Z drugiej strony, wariancja wzrostu wskaźnika jest wyraźnie większa wśród obecnych stolic niż wśród byłych stolic ($p < 0,001$, test F), co wskazuje na to, iż średni wzrost wskaźnika wśród stolic zależy od liczby gwiazd (szczególnie Kraków, ale też Gdańsk oraz Toruń).

Wśród miast wojewódzkich, wskaźnik maleje tylko w Zielonej Górze oraz Gorzowie Wielkopolskim (obydwa miasta są stolicami lubuskiego). Wśród byłych stolic, Zamość i Jelenia Góra mają dobrze rozwiniętą badaną funkcję. Widać stagnację szczególnie w woj. łódzkim (Piotrków Trybunalski, Sieradz, Skierniewice – wszystkie wskaźniki malejące), ale też w wielkopolskim (Kalisz, Konin, Leszno, Piła).

W bardzo wielu opracowaniach i dokumentach reforma terytorialnej organizacji Polski z 1998 r. postrzegana jest jako stymulanta rozwoju miast, które utrzymały dotychczasowy status ośrodków wojewódzkich i stały się stolicami znacznie większych regionów, a z drugiej strony jako destymulanta rozwoju miast które ten status utraciły. Wydaje się, że sprawa jest bardziej złożona.

Hipoteza, że zmiany administracyjne mają istotny wpływ na dynamikę zmian w strukturze zatrudnienia, nie została w badaniach potwierdzona. Zaprezentowane w artykule [1] wyniki, nie wykazały istotnych różnic dynamiki zmian zachodzących w strukturze rynku pracy, pomiędzy grupą miast pozostających stolicami regionalnymi a tymi, które wskutek wspomnianej reformy systemu administracji publicznej funkcję tę utraciły. Przeprowadzona klasyfikacja dynamiki zmian struktury zatrudnienia wykazała, że miasta stołeczne i pozbawione tej funkcji, wypełniają solidarnie wszystkie wyodrębnione kategorie. Przy czym zdecydował o tym zasadniczo zmniejszający się udział zatrudnienia w przemyśle (deindustrializacja). Wydaje się to być efektem zarówno transformacji systemowej która rozpoczęła się w 1989 r., jak i przystąpienia do Unii Europejskiej w 2004 r. Proces wyprowadzania przemysłu z miast jest też powszechnym zjawiskiem mającym miejsce już wcześniej w krajach Europy Zachodniej.

W grupach byłych i obecnych miast wojewódzkich dały zauważyć się jednak pewne różnice co do kierunków zmian. Przykładowo, w badanym przekroju czasowym, w grupie miast wojewódzkich na znaczeniu w stosunku do sektora przemysłowego zyskały Usługi I

(grupujące część usług rynkowych). W 2005 r. w 8 z 18 miast wojewódzkich sektor przemysłowy dominował nad Usługami I, w 2016 r. sytuacja ta miała miejsce już tylko w 3 miastach. Zupełnie inaczej sytuacja wyglądała w grupie byłych miast wojewódzkich. W 2005 r. znaczenie przemysłu w stosunku do Usług I było mniejsze tylko w dwóch miastach. W 2016 r. w 5 z 28 miast. Rola przemysłu spadała, lecz jego znaczenie dla gospodarek drugiej grupy miast było znacznie większe.

Warto zwrócić uwagę na istotne i rosnące znaczenie Usług III zdominowanych przez usługi nierynkowe. W grupie stolic regionalnych udziały te były średnio wyższe, a ich przyrost bardziej dynamiczny niż w miastach, które statusu stolicy zostały pozbawione. Może to być powiązane z wykazanim w pracy [2] kumulowaniem się w stolicach regionalnych funkcji o charakterze centralnym. Tak więc dynamika zmian w strukturze rynku pracy, a co za tym idzie dostosowanie do zachodzących procesów rozwoju regionalnego i lokalnego w dwóch wydzielonych grupach było ogólnie takie same, ale ich kierunki nie zawsze tożsame.

Jednocześnie na podstawie przeprowadzonych i opisanych w pracy [2] badań stwierdzić można, że przekształcenia zachodzące na skutek wprowadzonej reformy administracyjnej wywołały znaczne zmiany w zakresie realizowanych przez poszczególne ośrodki miejskie funkcji centralnych. Natężenie funkcji centralnych na 1 mieszkańca miasta wzrosło we wszystkich miejscowościach, które utrzymały status stolic regionów. W tym samym czasie spadło znaczenie, mierzone skalą realizacji omawianych funkcji, znacznej większości miast które utraciły wcześniejszą rangę. Sytuacja ta jest w pewnej mierze pochodną zmian w zakresie sektora usług, w tym zmian w zakresie realizowanej funkcji turystycznej [4] oraz zmian w zakresie Usług III, wskazanych w pracy [1].

Warto zastanowić się, czy wskazane zależności mogą wynikać również z innych niż funkcja stołeczna przesłanek. Jedną z nich może być wielkość miasta i jego znaczenie w polaryzacyjno-dyfuzyjnym modelu rozwoju. Ośrodki pozostające stolicami województw mają przeciętnie większą liczbę ludności niż te które ją straciły. Również ten czynnik może być przyczyną przewagi miasta a nie tylko jego status administracyjny. Słowem – to ukształtowana w procesie historycznym, wynikająca z przesłanek społeczno-ekonomicznych rola jaką miasto pełni w układzie osadniczym determinuje wyższy poziom f. centralnych a nie wtórna wobec tego, nierzadko decyzją polityczną kształtowana funkcja stołeczna. Wydaje się, że poglądy o istotnym znaczeniu reformy administracyjnej w trajektorii rozwoju gospodarczego miast mogą mieć charakter hipotezy ludowej (folk hypothesis). Powszechne składanie przeżywanych trudności na karb utraty statusu wojewódzkiego, tak mocno

formułowane w badaniach jakościowych, może mieć charakter subiektywny, rzeczywiste ich przyczyny mogą być znacznie szersze. Warto pamiętać, że Polska jest w końcowej fazie transformacji rynkowej co wiąże się z intensywnymi procesami modernizacyjnymi. Dynamizuje to procesy zastępowania funkcji schyłkowych przez funkcje o większym potencjale rozwojowym i lokowania ich w nowych, korzystnych lokalizacjach. Reasumując, dla znacznej części miast wojewódzkich, reforma administracyjna 1998 nie stanowiła przeszkody dla dalszego rozwoju. W uwarunkowaniach polskich i na poziomie województw rola sektora publicznego w gospodarce rynkowej nie wydaje się tak duża jak się to powszechnie przypisuje. Może to być efektem inercji poglądów z epoki socjalizmu, w której to sektor publiczny kreował rzeczywistość gospodarczą na każdym szczeblu. Faktyczne przyczyny trudności gospodarczych, czy kurczenia się byłych miast wojewódzkich w niektórych byłych miastach wojewódzkich nie mogą być redukowane do skutków samej reformy. W dużo większej części wynikają one z procesów deindustrializacji, związanych przede wszystkim z regresem schyłkowych branż przemysłowych. Skutkiem zaś tego jest proces polaryzacji gospodarczej powodowany siłą przyciągania najmocniejszych ośrodków gospodarczych. Prowadzi to do efektu „odrywania” się głównych metropolii od gorzej rozwiniętych obszarów. Efekt zwiększania się dystansu rozwojowego pomiędzy centrami regionów a ich peryferiami diagnozowany jest w wielu badaniach regionalnych i nie wydaje się być tylko polską czy europejską specyfiką (Gorzela, 2009). Wyjaśnienia tych zjawisk można poszukiwać na gruncie teorii regionalnej polaryzacji G. Myrdala, czy koncepcji rdzenia i peryferii J. Friedmanna.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć

5.1. Udział w konferencjach

W ciągu swojej pracy naukowo-badawczej, po uzyskaniu stopnia doktora, uczestniczyłam w 32 konferencjach. Szczegółowy ich wykaz zawiera załącznik nr 2, pt. III B

5.2. Projekty badawcze

W trakcie mojej pracy na UP we Wrocławiu uczestniczyłam projektach badawczych w ramach badań statutowych Katedry Gospodarki Przestrzennej.

W 2018 r. Uniwersytet Przyrodniczy przyznał mi z Rezerwy Prorozwojowej JM Rektora dofinansowanie na publikację wyników zrealizowanego zadania badawczego pt. „The impact

of changes in administrative status on the tourism functions of cities: a case study from Poland”.

5.3. Umiejdzynarodowienie, staż zagraniczny

Jako główny wyraz umiejdzynarodowienia mojej pracy uznać można prezentację wyników badań na międzynarodowych konferencjach, których szczegółowy wykaz zawiera załącznik nr 2.

Istotnym wyrazem umiejdzynarodowienia są moje publikacje w zagranicznych czasopismach, m.in. Sustainability (Szwajcaria), Journal of Economic Issues (USA), Journal of Healthcare Engineering (UK), w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, uwzględnionych w Web of Science Core Collection oraz w polskich czasopismach o zasięgu międzynarodowym, m.in. Polish Journal of Environmental Studies.

W okresie od kwietnia do września 2011 r. odbyłam zagraniczny staż naukowo-badawczy w Správa Krkonošského národního parku z siedzibą w Vrchlabi w Czechach, license No 17/2011.

5.4. Współpraca z instytucjami naukowymi oraz z podmiotami zewnętrznymi

Od 2013 r. jestem członkiem, a od 2015 r. członkiem Zarządu Wrocławskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego. W tym czasie czynnie uczestniczyłam w pracach tej organizacji, m.in. współorganizowałam konferencje naukowe z cyklu „Społeczne gospodarowanie”, w tym byłam redaktorem tematycznym Prac Naukowych UE we Wrocławiu (nr 492/2017) wydanych jako efekt jednej z ww. konferencji, współuczestniczyłam w pracach redakcyjnych Wrocławskiego Biuletynu Gospodarczego (Wydawnictwo PTE we Wrocławiu), współorganizowałam okręgową Olimpiadę Wiedzy Ekonomicznej (jestem członkiem komitetu d.s. tej olimpiady) itp.

Od 2018 r. jestem członkiem Eurasia Business and Economics Society (EBES), czynnie uczestniczyłam w dwóch konferencjach naukowych zorganizowanych przez tą organizację naukową (w 2017 r. w Budapeszcie, w 2018 r. w Berlinie).

Występowałam w roli recenzenta artykułów naukowych z zakresu nauk społecznych, współpracowałam w tym zakresie z organizatorami konferencji „Miasto temat rzeka” (Politechnika Wroclawska) oraz czasopism: Przegląd Naukowy Inżynieria i Kształtowanie Środowiska, Economies, oraz Sustainability.

W 2015 r. zostałam doradcą Burmistrza Miasta i Gminy Wleń ds. społeczno – ekonomicznych. Zgodnie z podpisaną umową zakres współpracy dotyczy działania na rzecz szeroko rozumianego rozwoju Gminy, w tym m.in. podnoszenia poziomu życia mieszkańców i rozwoju turystyki. W tym samym roku Urząd Miasta i Gminy Wleń zlecił mi (w zespole z dr A. Kulczyk-Dynowską i dr A. Raszkowskim) przygotowanie Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Wleń na lata 2015-2022. Przygotowany dokument zatwierdzono uchwałą nr 86/XV/16 Rady Miasta i Gminy Wleń z dnia 28.01.2016 r. Organizowałam współpracę pomiędzy Uniwersytetem Przyrodniczym we Wrocławiu, a Wleniem, formalnym jej wyrazem jest podpisana w marcu 2015 r. Umowa, przejawem zaś m.in. działania Koła Naukowego Planowania Przestrzennego na rzecz Gminy, szkolenia realizowane przez pracowników UP, konkursy dla studentów.

5.5. Nagrody

W trakcie swojej aktywności zawodowej otrzymałam następujące nagrody:

- Nagroda Rektora Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu, 2011 r., indywidualna II stopnia za osiągnięcia naukowe, a w szczególności za cykl publikacji dotyczących problematyki funkcjonowania SSE w relacji z ich otoczeniem.
- Nagroda Rektora Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu, 2012 r., indywidualna III stopnia za osiągnięcia naukowe, a w szczególności za cykl publikacji z zakresu polityki regionalnej.
- Nagroda Rektora Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu, 2014 r., zespołowa I stopnia za osiągnięcia organizacyjne, a w szczególności za opracowanie wniosku i uzyskanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów drugiego stopnia na kierunku gospodarka przestrzenna.
- Nagroda Rektora Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu, 2015 r., zespołowa II stopnia za osiągnięcia naukowe, a w szczególności za cykl publikacji dotyczących kształtowania i ochrony zurbanizowanej przestrzeni, w tym turystycznej.
- Nagroda Rektora Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu, 2016 r., zespołowa III stopnia za osiągnięcia naukowe, a w szczególności za cykl publikacji z zakresu polityki regionalnej i lokalnej.
- Nagroda Rektora Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu, 2016 r., zespołowa III stopnia za osiągnięcia organizacyjne, a w szczególności za zorganizowanie i rozwijanie współpracy pomiędzy gminą Wleń a Uniwersytetem Przyrodniczym we Wrocławiu.

- Dyplom Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu za organizację konferencji naukowej „Gospodarka Przestrzenna, stan obecny i wyzwania przyszłości – ujęcie interdyscyplinarne”, 2018 r.

- Srebrna Odznaka Honorowa Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, 2019 r.

6. Wybrane informacje o działalności dydaktycznej, organizatorskiej, popularyzatorskiej

6.1. Działalność dydaktyczna

Działalność dydaktyczną realizowałam w kilku jednostkach (patrz pt. 2). Zajęcia dydaktyczne prowadziłam w formie wykładów, ćwiczeń, seminariów dla doktorantów. Prowadziłam przedmioty takie jak m.in. ekonomia, polityka regionalna, samorząd terytorialny, ekonomika miast i regionów, a także inne koncentrujące się wokół tematyki finansów, przedsiębiorczości, czy marketingu terytorialnego. Zajęcia realizowałam zarówno na studiach stacjonarnych (I, II, III stopnia) jak i niestacjonarnych (I i II stopnia) oraz studiach podyplomowych. Na UP we Wrocławiu zajęcia prowadziłam dla studentów kierunków gospodarka przestrzenna oraz geodezja i kartografia, w pełnym wymiarze czasu pracy. W ramach ocen pracowniczych uzyskiwałam pozytywne oceny pracy dydaktycznej, zarówno ze strony pracodawcy, jak i studentów.

Byłam recenzentem 17 prac dyplomowych, wypromowałam 49 dyplomantów, w tym 40 licencjatów i 9 magistrów. Aktualnie sprawuję opiekę nad 15 seminarzystami I i II stopnia studiów.

Cyklicznie uczestniczę w seminariach naukowych Katedry Gospodarki Przestrzennej, na których dyskutowane są m.in. zagadnienia związane problemami naukowymi doktorantów, w ramach konsultacji udzielam porad studentom wszystkich kierunków i osobom spoza uczelni.

6.2. Działalność organizatorska

W ramach mojej działalności organizacyjnej wykonywałam wiele działań na rzecz UP we Wrocławiu. Systematycznie powoływana byłam i brałam udział w pracach Komisji Egzaminacyjnych do przeprowadzania egzaminów dyplomowych, gdzie pełniłam funkcję członka, sekretarza bądź zastępcy przewodniczącego. Byłam również sekretarzem i członkiem Komisji Rekrutacyjnej dla kierunku gospodarka przestrzenna, pełniłam funkcję opiekuna roku dla studentów kierunku gospodarka przestrzenna.

W 2014 r. otrzymałam Zespołową Nagrodę I stopnia Rektora Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu za osiągnięcia organizacyjne, było to efektem komisyjnego opracowania skierowanego do ministerstwa wniosku, a w następstwie uzyskania uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów II stopnia na kierunku gospodarka przestrzenna.

Od 2015 r. szeroko zaangażowana jestem we wspomnianą już w pt.5.5. współpracę z władzami i społecznością miasta i gminy Wleń, znalazło to przełożenie na zorganizowaną przeze mnie współpracę pomiędzy UP we Wrocławiu, a podmiotami z Wlenia. Jej praktycznym wymiarem był m.in. skierowany do studentów konkurs na opracowanie koncepcji zagospodarowania terenu przestrzeni publicznej rynku miejskiego oraz ul. Jana Kazimierza Miasta Wleń znajdujących się na obszarze Parku Krajobrazowego „Dolina Bobru”.

W 2017 r. byłam członkiem Komitetu Organizacyjnego konferencji naukowej „Gospodarka przestrzenna stan obecny i wyzwania przyszłości – ujęcie interdyscyplinarne”. Zostałam redaktorem tematycznym Prac Naukowych UE we Wrocławiu nr 504/2018, będących publikacją pokonferencyjną.

W latach 2016-2018 byłam członkiem Komitetów Organizacyjnych konferencji naukowych z cyklu „Społeczne Gospodarowanie”, organizowanych przez PTE we Wrocławiu. W roku 2017 pełniłam funkcję sekretarza konferencji, zostałam też redaktorem tematycznym Prac Naukowych UE we Wrocławiu nr 492/2017, będących publikacją pokonferencyjną.

W 2017 r. zostałam powołana i brałam udział w pracach Zespołu zajmującego się czteroletnią oceną parametryczną jednostki (Wydziału Inżynierii Kształtowania Środowiska i Geodezji UP we Wrocławiu).

6.3. Działalność popularyzatorska

W ramach działań o charakterze popularyzatorskim wykonałam m.in. następujące czynności:

- cyklicznie współpracuję z portalem internetowym Lwówecki.info, w efekcie powstały m.in. artykuły popularyzatorskie: Efekty funkcjonowania dolnośląskich SSE (2014 r.), Turystyka jako składowa gospodarek miast powiatu jeleniogórskiego (2015 r., we współpracy dr A. Kulczyk-Dynowską), Zarządzanie obszarem chronionym – doświadczenia użyteczne dla innych organizacji (2015 r., we współpracy dr A. Kulczyk-Dynowską), systematycznie

udzielałam konsultacji dziennikarzom portalu piszącym na wybrane tematy społeczno-ekonomiczne.

- w 2016 r. wygłosiłam wykład zamawiany dla Karkonoskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku, temat: Wpływ SSE na rozwój lokalny i regionalny.

- cyklicznie, od 2010 r. współpracuję, w tym wygłaszałam „pogadanki” dla Zespołu Aktywności Społecznej w Sobieszowie, m.in. na temat budżetu gospodarstwa domowego, czy obowiązującego systemu wyborczego.

Spis literatury

1. Brol R., Maj M., Strahl D. (1990), *Metody typologii miast*, Wydaw. AE we Wrocławiu, Wrocław.
2. Bury P., Markowski T., Regulski J. (1993), *Podstawy ekonomiki miasta*, Wydaw. Fundacji Rozwoju Przedsiębiorczości, Łódź.
3. Czaja S., Fiedor B. (2002), *Miasto jako problemowy system ekologiczno-społeczny. Wybrane zagadnienia zurbanizowanej polityki ekologicznej*, [w]: Zarządzanie gospodarką miejską i prawne podstawy funkcjonowania miasta, Słodczyk J., Jakubczyk Z. (red.), Wydaw. Uniwersytetu Opolskiego, Opole.
4. Dziemianowicz W. (2000), *Byłe stolice województw w rok po reformie*, ekspertyza przygotowana na zlecenie Polskiej Agencji Rozwoju Regionalnego, Warszawa.
5. ESPON Final Report (2007), *The ESPON Programme*, Luxembourg.
6. Gorzelak G. (2009), *Fakty i mity rozwoju regionalnego*, *Studia Regionalne i Lokalne*, nr 2(36).
7. Grosse T. G. (2002), *Przegląd koncepcji teoretycznych rozwoju regionalnego*, *Studia Regionalne i Lokalne*, nr 1(8).
8. Kisiała W. (2017), *Wpływ utraty statusu ośrodka wojewódzkiego na rozwój miast*, *Prace naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu* nr 477.
9. Komorowski J.W., (2012), *Miasta wojewódzkie a miasta postwojewódzkie w Polsce – zróżnicowanie i zmiany poziomu gospodarczego w pierwszej dekadzie XXI wieku*, *Studia Miejskie*, nr 8.
10. Krysiński D. (2015), *Status wojewódzki miasta jako czynnik wzrostu w dobie postindustrialnej*, *Acta Universitatis Lodzensis, Folia Sociologica*, nr 52.
11. Kurniewicz A., Swianiewicz P. (2016), *Ból fantomowy czy realna strata? Wpływ utraty statusu stolicy województwa na rozwój gospodarczy i miejsce w hierarchii systemu osadniczego*, *Prace i Studia Geograficzne*, t. 61, nr 2.
12. Łukomska J. (2011), *Byłe stolice województw 10 lat po reformie*, [w:] Dziemianowicz W., Szlachta J., Szmigiel-Rawska K. (red.), *Subregionalne bieguny wzrostu*, Uniwersytet Warszawski, Wydział Geografii i Studiów Regionalnych, Warszawa.
13. North D. (1955), *Location Theory and Regional Economic Growth*, *Journal of Political Economy*, vol. 63.

14. Obrębalski M. (1989), *Pomiar i identyfikacja wyspecjalizowanych funkcji usługowych regionu jeleniogórskiego*, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, nr 47.
15. Poon Jessie P. (1997), *The cosmopolitanization of trade regions: Global trends and implications*. *Economic Geography*, nr 73(4).
16. Preston R.E. (1992), *Christaller's research on the geography of administrative areas*, *Progress in Human Geography*, no. 16.
17. Słodczyk J. (2001), *Przestrzeń miasta i jej przeobrażenia*, Wydaw. Uniwersytetu Opolskiego, Opole.
18. Strahl Danuta (red.) (2006), *Metody oceny rozwoju regionalnego*, Wydaw. Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław.
19. Wilk W. (2004), *The effect of changes in administrative division on the economic position of the largest cities in Poland*, *Miscellanea Geographica*, vol. 11.

Katarzyna Przybyła